

1973 og 1978 i fokus for medias oppmerksomhet. Hvem hadde ansvaret for våpendepotet som ble funnet i Urdalen?
t av Egil Ueland.

Våpendepotet i Urdalen i Lund kommune

DEL I

Av Jostein Berglyd

Allerede i de første årene etter krigen oppstod mistenksomhet og spenning mellom seierherrene fra 2. verdenskrig, i første rekke representert ved de to nye supermakterne USA og Sovjetunionen. Fra 1947 var de hovedmotstandere i verdenspolitikken, og rundt dem leiret seg henholdsvis Vest- og Østeuropa. Spenningsforholdet mellom de to blokkene, som varte helt til 1989, ble kalt den kalde krigen.

Hvordan Dalanregionen på grunn av erfaringene fra krigen rent konkret kom til å bli en liten brikke i dette spillet, forteller følgende hendelse noe om:

Det vakte stor oppsikt på Ualand påsken 1973 da helikopter og personell fra forsvaret var i aktivitet innover i Urdalsheia. Et helikopter hadde landet ved Bilstad gård, og politibiler kjørte med stor hastighet gjennom Helleland og Ualand med det blå utrykningslyset tent. Dette ga grobunn til en sterk rykteleffekt. Folk gikk ut fra at det hadde skjedd en større ulykke, og flere personer møtte fram for å være med i det de trodde måtte bli en omfattende redningsaksjon. De framtrøtte ble imidlertid bedt om å fjerne seg, noe som også vakte oppsikt. Dette førte til at ulike versjoner oppstod av det som skulle ha skjedd.

En av disse antakelsene gikk ut på

at det var gjort et større våpenfunn, et funn som kunne stamme fra en revolusjonær gruppe, eller fra tyveri fra militære lagre? Ei 11 år gammel jente fra Skien som hadde vært på tur i Urdalen på Ualand sammen med sin far, hadde oppdaget et depot i ei steinur ved østre bredden av Urdalsvannet. Lageret skulle inneholde våpen, ammunisjon og annet nødvendig utstyr, som lå godt skjult tildekket av en presenning under store steinblokker.

Da Rogaland Avis spurte lensmannen i Lund, politiet i Egersund og Heimvernet sin områdesjef om hva det var som hadde hendt, ville ingen av dem kommentere saken. Avisen tok derfor kontakt med politimesteren ved Rogaland Politikammer, som hevdet at det ikke var gjort noen funn av våpen. Det som hadde foregått var en militær øvelse der politiet hadde vært med. Dette var ingen sensasjon, og det var bare å droppe hele saken. Dagen etter disse uttalelsene kom oberst Bjørn Egge fra Forsvarets Overkommando til Stavanger. Han opplyste til pressen at funnet var opprinnelig et lager fra krigens dager, et lager som i full forståelse med landets politiske myndigheter hadde blitt etterfylt i tiden etter frigjøringen i 1945.

I en del år etter krigen hadde en ønsket å beholde en del depoter av den typen heimefronten hadde lagt opp til under krigen. Erfaringene de hadde gjort viste hvor betydningsfullt det

hadde vært å kunne operere i avsidesliggende og vanskelig tilgjengelige strøk i tilfelle krig. En annen av Rogalands aviser, Stavanger Aftenblad, konstaterte på sin side at funnet hadde avdekket en del av Norgeshistorien, som hittil ikke hadde vært offentlig kjent. Flere slike beredskapslagre lå godt skjult ute i terrenget i urer og fjellhuler. De inneholdt komplett utstyr, våpen, sprengstoff, stridsrasjoner og sanitetsmaterieell for mindre grupper, slik at de skulle kunne utføre geriljapregete militære operasjoner mot en inntrengende fiende, noe som hadde sitt grunnlag i motstandsbevegelsens operasjonsmetoder under 2. verdenskrig. For å forstå dette måtte en forsøke å sette seg inn i den situasjonen som hersket ved fredsslutningen våren 1945. Det stod da flere hundre tusen ubeseirete og topprente bevæpnede tyskere her i landet. Ingen visste helt sikkert hvordan de ville stille seg, om det ville komme til kamp eller ikke. For at norske styrker skulle stå godt rustet til å møte alle muligheter, ble derfor krigens illegale depoter utvidet og supplert allerede i frigjøringsdagene. I flere år etter krigen hadde nemlig den politiske og militære ledelsen bestått av mennesker som ennå hadde motstandsånden fra krigens tid i seg, og de ville være beredt til å møte nye internasjonale kriser og en eventuell 3. verdenskrig. Berlin-krisen og Korea-krigen skulle her være stikkord gode nok.